

Artskyddsutredning fåglar

Detaljplan Del av fastigheten Hammarbyhöjden 1:1 m.fl. vid
Sparrmansvägen, Stockholm stad 2024

Beställning: Bergsundet
<http://vagochmiljo.se>
Framställt av: Väg & Miljö
Slutversion: 2025-01-24
Uppdragsansvarig: Ursula Zinko
Medverkande: Ellen Payne (analys och rapport)
Kvalitetsansvarig: Erik Berg
Illustrationer och kartor: Väg & Miljö
Foto på omslag: Mindre hackspett, fotat av Elin Rostedt
Internt projektnummer: 1680

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 1 av 22

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	3
1. Bakgrund.....	4
2. Planområdet och planförslaget.....	6
3. Lagrum, skydd och prioriterade fågelarter.....	10
3.1 Artskyddsförordningen och skyddet av fåglar	10
3.2 Definition av prioriterade fågelarter	11
4. Fynd av fågelarter	13
5. Bedömda arter - förekomst och påverkan	15
6. Övergripande och Artspecifik Påverkan	19
6.1 Aktuellt lagrum.....	19
6.2 Punkt 2, 4 § artskyddsförordningen.....	19
6.3 Punkt 4, 4 § artskyddsförordningen.....	20
7. Slutgiltig bedömning och rekommendationer.....	21
8. Referenser	22

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 2 av 22

SAMMANFATTNING

Stockholms Stad arbetar med en ny detaljplan utmed Sparrmansvägen inom Hammarbyhöjden 1:1 m.fl. Området är beläget i ett kvartersområde i Hammarbyhöjden, Stockholm stad och består av två grönområden på totalt cirka 0,7 hektar som separeras av Sparrmansvägen.

För att bidra med underlag till planen genomförde Väg & Miljö under 2024 en fågelinventering inom två intilliggande grönområden som ingår i och omger detaljplanen för Sparrmansbacke. Inventeringen tydde på att tre arter kunde komma att påverkas av detaljplanens genomförande: björktrast, mindre hackspett och skata. Samtliga arters populationer minskar, samt att björktrast och mindre hackspett även är nationellt rödlistade som nära hotade (NT). Denna artskyddsutredning har tagits fram med avseende på dessa tre arters lokala förekomst.

Punkterna 2 och 4 i 4 § artskyddsförordningen är relevanta för det aktuella projektet. För björktrast och skata som kan tänkas häcka inom området medför exploateringen att endast ett enstaka pars häckning riskeras att störas. Artskyddet syftar dock inte ett individskydd, utan till att undvika ett försvårande av bibehållandet eller återupprättandet av en tillfredsställande populationsnivå lokalt, regionalt och nationellt sett. Genomförandet av detaljplanen Sparrmansbacke bedöms inte förvärra, eller försvåra återupprättandet av populationerna för björktrast, mindre hackspett och skata till en tillfredsställande nivå. Därför utlöses inte förbuden i punkt 2, 4 § artskyddsförordningen.

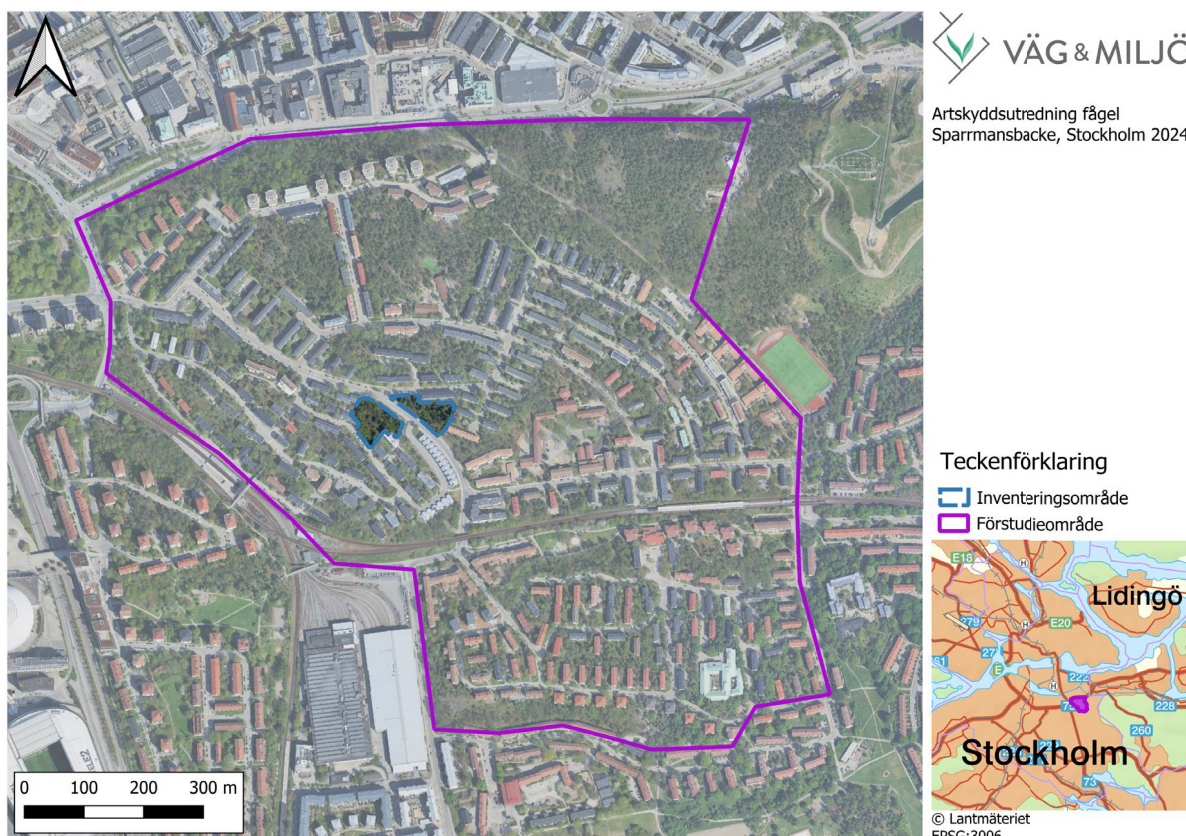
Vidare bedöms inte den kontinuerliga ekologiska funktionen hos livsmiljön för björktrast, mindre hackspett och skata påverkas negativt. Därav utlöses inte heller förbuden i punkt 4, 4 § artskyddsförordningen.

Väg & Miljö rekommenderar oavsett att förlägga störande arbete till utanför den huvudsakliga häckperioden (alltså till perioden september-mars) för att minimera störningar på lokala fågelarter. Vidare gynnas fågelarter av bevarandet av gamla, döende och döda träd.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 3 av 22

1. BAKGRUND

Väg & Miljö utförde på uppdrag av Bergsundet Projekt Hammarbyhöjden AB en fågelinventering under våren och sommaren 2024 i Sparrmansbacke, Hammarbyhöjden, Stockholms stad. Inventeringsområdet utgjordes av två intilliggande grönområden på totalt cirka 0,7 hektar, vägen som separerar dessa inkluderas inte i arealen (Figur 1). Behovet av inventeringen uppstod i samband med detaljplanering av området inför nyproduktion av två byggnader med hyreslägenheter. Syftet med inventeringen var att samla information om vilka fågelarter som förekom på platsen samt deras koppling till de ingående miljöerna. Målet var att inventeringen ska bidra med information om fågelfaunan i området för att kunna beakta artskyddet i den pågående detaljplanprocessen.

Figur 1. Kartbild över det geografiska området för fågelinventering avgränsat i blått, med inventeringens förstudieområde avgränsat i lila.

Under inventeringens fältstudie noterades åtta prioriterade arter (se 3.2 Definition av prioriterade fågelarter) varav björktrast och skata aktivt utnyttjade området inom sina revir. Under inventeringens förstudie noterades ytterligare 46 prioriterade arter, varav 15 utnyttjat förstudieområdet på ett betydande sätt. Av betydelse var noterad häckning av mindre hackspett cirka 550–650 meter sydost och ost-nordost från detaljplanområdet, vilket troligen ingår i artens revir. Övriga prioriterade arter noterade under förstudien bedömdes ej påverkas av detaljplanens genomförande. Denna bedömning görs utifrån detaljplanens ringa storlek, övriga arters goda tillgång på habitat i närområdet samt brist på bekräftade förekomster av övriga prioriterade arter i detaljplanområdet.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 4 av 22

I och med björktrast, mindre hackspett och skatas rödlistning och/eller minskande populationsstorlekar kan de inte anses uppnå en tillfredsställande populationsnivå nationellt sett, vilket föranlett denna artskyddsutredning.

Syftet med artskyddsutredningen är att undersöka den planerade exploaterings eventuella påverkan på björktrast, mindre hackspett och skata i området. Målet är att utreda om den planerade exploateringen medför påverkan av sådan grad att arternas häckningsmöjligheter förstörs eller om områdets kontinuerliga ekologiska funktion (KEF) med avseende på de prioriterade arterna inte kan upprätthållas. Om så är fallet görs även en bedömning om detta kan få betydelse för att återupprätta arternas populationer till en tillfredsställande nivå. Bedömningarna utgår från påverkan av populationsnivåerna på lokal, regional och nationell nivå.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 5 av 22

2. PLANOMRÅDET OCH PLANFÖRSLAGET

Detaljplanen Hammarbyhöjden 1:1 m.fl. är beläget i ett kvartersområde i stadsdelen Hammarbyhöjden, Stockholms stad. Det planerade området benämns Sparrmansbacke och kommer härnäst även att refereras som det i rapporten. Detaljplanen är del av ett större planprogram för Hammarbyhöjden-Björkhagen. Naturmiljön kring och inom detaljplanområdet Sparrmansbacke består av urberg delvis bevuxen med träd och buskar. Trädsiktet domineras av ek (*Quercus robur*), lönn (*Acer platanoides*) och tall (*Pinus sylvestris*). I de lägre trädsikten samt busksikten förekommer bland annat även asp (*Populus tremula*), gullregn (*Laburnum spp.*) och lönn. Några enstaka torrakor av asp, sälg (*Salix caprea*) och tall samt en högstubbe av ek står i området. Markvegetationen i de öppna urbergsytorna är sparsam till mager. Detaljplanområdet är kluvet av en vältrafikerad väg och står i anslutning till hyreslägenheter, vägar och mindre, trädbevuxna urbergsytor.

Naturmiljön inom området för det större planprogrammet bedöms vara av likadan struktur som Sparrmansbacke. De trädbeklädda områdena inom hela planprogrammet uppgår till cirka 107 hektar, varav 67 % är lövdominerade, 18 % är barrdominerade och 15 % utgörs av blandskog.

Bergsundet Projekt Hammarbyhöjden AB avser att anlägga två nya flerbostadshus inom detaljplanområdet Sparrmansbacke, ett på vardera sida vägen. Detaljplanens nuvarande omfattning uppgår till cirka 0,5 hektar och täcker endast delvis den naturmiljö som inventeringsområdet täckte. Vägen mellan grönområdena räknas in i denna areal. Därmed skulle detaljplanens nuvarande omfattning innebära att cirka 0,4 hektar av naturmiljön försvinner (Figur 2). Røjningen av naturmiljön skulle innebära att åtta träd av högre värde försvinner: äldre och döda tallar, en död sälg, en död asp och en högstubbe av ek. En av tallarna i den nordöstra delen har ett risbo som används av skata.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 6 av 22

Figur 2. Det pågående detaljplanarbetet för Sparrmansbacke samt fågelinventeringens utsträckning i blått respektive streckat lila.

Inom det större planprogramområdet förekommer flera påbörjade planarbeten (Figur 3). Den totala minskningen av trädbevuxen naturmiljö dessa exploateringar medför kommer uppgå till cirka 15 hektar, vilket är cirka 14 % av trädmiljön inom planprogramområdet. I planprogramområdets originalförslag skulle den totala exploateringen av trädmiljöer uppgå till cirka 16 hektar (Figur 4). Totalt kommer de redan nu pågående planarbetena (Figur 3) tillsammans med planarbetena i originalförslaget till planprogramområdet (Figur 4) överstiga de 16 hektar av exploaterade trädmiljöer som redovisades i originalförslaget till planprogramområdet.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 7 av 22

Teckenförklaring

- Planprogramområde
- Planområdesgräns
- Pågående planarbeten

Figur 3. Pågående planarbeten inom planprogramområdet.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 8 av 22

Teckenförklaring

Planprogramområde

- Planerade nya bostäder
- Planerade nya skolor
- Planområdesgräns
- Pågående projekt
- Utredningsområde verksamheter/bostäder

Figur 4.
Planprogramområdets
originalförslag på
markanvändning från 2016.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 9 av 22

3. LAGRUM, SKYDD OCH PRIORITERADE FÅGELARTER

3.1 Artskyddsförordningen och skyddet av fåglar

Samtliga i Sverige vilt förekommande fåglar är fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845). Förordning om ändring i artskyddsförordningen (Fm 2022:5) lyder som följande:

4 § Det är förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att
  - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
  - b) återupprätta populationen till den nivån.

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Avsiktlighet

Punkt 1, 2 och 4 av 4 § artskyddsförordningen definierar åverkan som sker med avsikt. Enligt förordningsmotivet till ändringen i artskyddsförordningen innebär detta att:

”Om syftet är ett annat än att förstöra, skada eller bortföra bör dock förbuden enligt artikel 5b i fågeldirektivet [motsvarar 4§ 2 och 4§ 4 artskyddsförordningen, anmärkning Väg & Miljö] gälla enbart i den utsträckning detta är nödvändigt för att i den mening som avses i artikel 2 i samma direktiv bibehålla eller återupprätta populationen av dessa arter på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, med hänsyn till ekonomiska krav och rekreationsbehov.”

Enligt Skogsstyrelsen och Naturvårdsverkets *Gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket* framkommer att:

”om tillräckliga förebyggande åtgärder har genomförts så att påverkan på arten blir obetydlig, bör det anses att den typiskt sett förutsebara konsekvensen av handlandet inte längre är att en fridlyst individ fångas, dödas eller störs. Åtgärden är därmed inte längre att anse som avsiktlig i artskyddsförordningens mening.”

Väg & Miljö tolkar detta som att man kan anse att avsiktlighetsrekvisitet i ASF 4 § 1, 4 § 2 och 4 § 4 även i kommunala planprocesser uppfylls om verksamhetsutövaren uppvisar en likgiltighet inför en känd negativ påverkan av arternas population på lokal, regional eller nationell nivå. Genom att följa skadelindringshierarkin är det möjligt att visa att syftet inte har varit att skada skyddade arter avsiktligt eller oavsiktligt.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 10 av 22

Tillfredsställande nivå hos populationen

Förbuden i punkt 4, § 4 ASF utlöses endast om en exploatering leder till en så hög störning att en fågelarts population inte kan bibehållas på en tillfredsställande nivå eller om återupprättandet av sådan nivå försvåras. Enligt Skogsstyrelsen och Naturvårdsverkets *Gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket* menas med tillfredsställande nivå:

"En nivå som innebär att en fågelart långsiktigt kan finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde."

Enligt dessa gemensamma riktlinjer så framkommer också att punkterna 1 och 2, §4 artskyddsförordningen inte heller ska vara ett individskydd utan om att populationen ska kunna bibehållas eller återupprättas till en tillfredsställande nivå:

"För att uppnå syftet i fågeldirektivet är det dock rimligt att anta att förbuden inte innebär ett individskydd när det är fråga om verksamheter som exempelvis skogsbruk, som har ett annat syfte än att avsiktligt fånga eller döda fåglar, eller förstöra eller skada deras bon."

3.2 Definition av prioriterade fågelarter

Prioriterade fågelarter är arter som ska prioriteras i artskyddsarbetet, detta framgår bland annat av förordningsmotivet (Fm 2022:5) till ändringen i 4 § artskyddsförordningen. I begreppet ingår bland annat rödlistade arter, hotade arter, arter upptagna i fågeldirektivets bilaga 1, arter med konstaterad negativ populationstrend och arter prioriterade i skogsvårdslagen.

Rödlistade arter

Rödlistade arter är arter som enligt den internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier inte bedöms ha långsiktigt livskraftig population i Sverige utan löper risk att försvinna från landet. Rödlistade arter utvärderas av Artdatabanken och listas i Rödlistade Arter i Sverige 2020. Arterna som ingår anges i sex olika kategorier:

RE Nationellt utdöd
CR Akut hotad
EN Starkt hotad
VU Sårbar
NT Nära hotad
DD Kunskapsbrist.

Hotade arter

Hotade arter är arter som rödlistats i någon av kategorierna akut hotad (CR), starkt hotad (EN) och sårbar (VU) enligt *Rödlistade Arter i Sverige 2020*.

Fågeldirektivets bilaga 1

Arter som är upptagna i fågeldirektivets bilaga 1 ska visas särskilt hänsyn inom Europeiska unionen. Av Sveriges ca 350 fågelarter är 67 listade i direktivets bilaga 1. Det innebär att särskilda skyddsområden (Special Protection Areas, SPA) där dessa fåglar häckar ska pekas ut

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 11 av 22

och ingår i Natura 2000-nätverket. Även fåglar som regelbundet rastar i betydande antal ingår i denna bilaga.

Negativ populationstrend

Arter som på lång eller kort sikt uppvisat en påtagligt negativ populationsutveckling kan anses prioriterade enligt förordningsmotivet (Fm 2022:5) till ändringar i artskyddsförordningen. Bedömningen kan exempelvis göras utifrån Svensk fågeltaxering vid Lunds universitet eller SLU Artdatabanken. I denna utredning har vi utgått från sammanställningen av standardrutterna utgiven av Svensk Fågeltaxering & BirdLife Sverige (2023), där måttliga minskningar (signifikant minskning med <5 % per år) samt kraftiga minskningar (signifikant minskning på >5 % per år) rapporterats för de senaste tio och 20 åren. Fågelarter som klassats som minskande enligt någon av dessa definitioner bedöms ha en negativ populationstrend. För rödlistade arter har i vissa fall bedömningen gjorts utifrån den minskningstakt som anges i SLU Artdatabankens rödlistebedömning

Prioriterade arter i Skogsvårdslagen

Omfattar hänsyn till arter. 7 kap. 19 § i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till Skogsvårdslagen (SKSFS 2011:7) anger att skador till följd av skogsbruksåtgärder ska förhindras eller begränsas i livsmiljöer och på substrat där det förekommer prioriterade fågelarter, vilka framgår av bilaga 4, samt arter markerade med N och n i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) eller som betecknas som akut hotade, starkt hotade, sårbara eller nära hotade. Väg & Miljö bedömer att dessa arter är relevanta att beakta när värdefulla skogsmiljöer riskerar att exploateras. I tätorter med redan fragmenterade skogsmiljöer kan dessa arter i vissa fall bedömas ej uppnå en tillfredställande nivå lokalt, varför artskyddsbestämmelserna blir aktuella.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 12 av 22

4. FYND AV FÅGELARTER

Underlaget till denna artskyddsutredning är dels fågelinventeringen som utfördes av Väg & Miljö i området under våren och sommaren 2024, dels tidigare rapporterade artfynd från Artportalen. Artsammansättningen bedöms som typisk för områdets beskaffenhet och geografiska läge.

Inom eller i anslutning till detaljplanområdet har 52 prioriterade fågelarter noterats. Av dessa bedöms 21 arter utnyttja det omgivande landskapet på ett betydande sätt för häckning och/eller födosök (Tabell 1). Fågelinventeringen utförd av Väg & Miljö under 2024 tydde på att björktrast (*Turdus pilaris*), mindre hackspett (*Dryobates minor*) och skata (*Pica pica*) kunde komma att påverkas av genomförandet av detaljplanen för Sparrmansbacke. Björktrast och skata har en måttligt nedåtgående populationstrend nationellt sett, medan björktrast och mindre hackspett är nationellt listade som nära hotade (NT). Enligt förordningsmotivet (Fm 2022:5) till ändringar i 4 § artskyddsförordningen bör därför dessa arter anses prioriterade i och med den påverkan den planerade exploateringen skulle medföra.

Övriga prioriterade arter bedöms ej påverkas av detaljplanens genomförande. Denna bedömning görs utifrån detaljplanens ringa storlek, övriga arters goda tillgång på habitat i närområdet, alternativt att arterna har andra val av livsmiljöer, samt brist på bekräftade förekomster av övriga prioriterade arter i detaljplanområdet.

Tabell 1. Noterade prioriterade fågelarter inom planprogramområdet vilka utnyttjar miljön på ett betydande sätt. Arter markerade med asterisk (*) kan komma att påverkas av detaljplanen Sparrmansbacke och behandlas därför i denna artskyddsutredning.

Art	Skyddsform(er)	Summering
Björktrast*	Neg. pop. trend, NT	Häckning vid bebyggelse och växtlighet i flera kvarter. Revir delvis inom detaljplanområdet Sparrmansbacke.
Duvhök	NT	Födosökande kring förstudieområdet.
Fiskmå	NT	Ungar noterade kring bebyggelsen vid flertalet tillfällen. Häckar i anslutning till vattenmiljöer.
Grå flugsnappare	Neg. pop. Trend	Födosökande främst kring Boråsvägen.
Gråkråka	Neg. pop. trend, NT	Boplats vid Boråsvägen och Lidköpingsvägen. God tillgång på livsmiljöer i det omgivande landskapet.
Grönfink	Neg. pop. trend, EN	Sång. God tillgång på livsmiljöer i det omgivande landskapet.
Gröngöling	SKSFS 2011:7	Spel, möjligt bobsök 2023 i Hammarbyskogen.
Grönsångare	Neg. pop. trend, NT	Sång.
Korp	Neg. pop. trend	Födosökande.
Ladusvala	Neg. pop. trend	Förbiflygande, sång.
Lövsångare	Neg. pop. trend	Sång.
Mindre hackspett*	SKSFS 2011:7, NT	Häckning och revir vid bostadsområde kring Alingsåsvägen. Ingen rapporterad förekomst inom detaljplanområdet Sparrmansbacke, men utnyttjar troligen området för födosök i och med stora revir.
Rödvingetrast	Neg. pop. trend, NT	Sång, möjligt revir kring Petrejusvägen 64. Obs kring hela förstudieområdet.
Sidensvans	Neg. pop. trend,	Födosökande.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 13 av 22

Art	Skyddsform(er)	Summering
Skogsduva	SKSFS 2011:7	Revir kring Boråsvägen.
Skata*	Neg. pop. trend	Revir och boplatz inom detaljplanområdet Sparrmansbacke.
Stare	Neg. pop. trend, VU	Sång, möjligt bobesök 2021 kring Alingsåsvägen. Obs kring hela förstudieområdet.
Svartvit flugsnappare	NT	Häckning vid bebyggelse och växtlighet kring Boråsvägen och Norra Hammarbyhöjden.
Sädesärta	Neg. pop. trend,	Häckning i närheten av Hammarbyhöjden syd tunnelbana, Finn Malmgrensväg oh eventuellt Boråsvägen.
Tornseglare	Neg. pop. trend, EN	Häckning vid Boråsvägen.
Ärtsångare	Neg. pop. trend, NT	Sång.
Östersjötrut	VU	Möjligt par har synts kring området. Häckar vanligtvis vid kusten.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 14 av 22

5. BEDÖMDA ARTER - FÖREKOMST OCH PÅVERKAN

Detaljplanen för Sparrmansbacke bedöms kunna påverka förekomsten av björktrast, mindre hackspett och skata. Björktrast utnyttjar delar av detaljplanområdet till sitt revir och skata häckar i ett risbo beläget inom detaljplanområdet. Mindre hackspett har förhållandevis stora revir och utnyttjar sannolikt detaljplanområdet för födosök. Nedan redovisas en fördjupad bedömning av dessa tre arters förekomst i och utnyttjande av närområdet.

Björktrast *Turdus pilaris* (NT)

Ekologi

Arten förekommer allmänt i hela landet och häckar företrädesvis i trädmiljöer, men även sly- och buskmark, ofta i anslutning till öppna marker, och försvarar ivrigt bopplatsen. Stannfågel i den aktuella regionen. Björktrast är flexibel i val av habitat och ses ofta på gräsmattor, i trädgårdar och trädrika stadsmiljöer. Till följd av en nedåtgående populationstrend på cirka 17,5 % de senaste 15 åren är arten nationellt rödlistad som nära hotad (NT) och en fortsatt minskning förväntas ske. Populationsminskningens underliggande faktorer är ännu inte kända.

Förekomst i anslutning till detaljplanområdet

Under inventeringen utförd av Väg & Miljö under 2024 framkom det att björktrast delvis utnyttjade den nordöstra sidan av detaljplanområdet inom sitt revir, vilket även sträckte sig utanför detaljplanområdet. Ingen häckning noterades under inventeringen och har inte heller rapporterats för detaljplanområdet.

Förekomst i det omgivande landskapet

Landskapet kring detaljplanområdet bedöms vara av lämplig karaktär för björktrast i och med inslaget av träd- och parkmiljöer. Utdrag från Artportalen visar på frekventa observationer även i närområdet. Häckning har noterats vid flera separata tillfällen i områden vilka bedöms vara av likadan karaktär som detaljplanområdet för Sparrmansbacke. I Stockholm stad har över 27 000 fynd av björktrast rapporterats, vilket tyder på en allmän förekomst av arten.

Påverkan till följd av planen

Anledningen till artens minskande populationsstorlek är ännu inte känd, men beror inte på brist av bopplats. Exploateringen medför viss påverkan på arten då det innebär en förlust av födosök- och häckmiljö. Även om arten inte har någon bekräftad häckning i detaljplanområdet är naturmiljön lämplig för häckning, och utnyttjas inom ett känt revir. En viss andel av den närliggande trädmiljön avses att sparas, vilket fortsatt tillåter att arten kan häcka eller födosöka i Sparrmansbacke när exploaterings störningsmoment passerat. Dessutom häckar arten ofta i närheten av människor och byggnader, vilket ytterligare talar för artens fortsatta förekomst inom och utanför detaljplanområdet. Artens anpassningsförmåga och närområdets tillgång på lämpliga miljöer innebär att exploaterings ringa storlek endast medför en tillfällig negativ påverkan på lokal eller individnivå. Arten har fortsatt allmän förekomst i området och antalet häckande individer, och således den lokala populationen, bedöms inte påverkas negativt.

Bedömningen är att KEF med avseende på björktrastens livsmiljöer i närområdet bibehålls.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 15 av 22

Mindre hackspett *Dryobates minor* (NT)

Ekologi

Mindre hackspett förekommer i lövrika skogar med god tillgång på död och döende ved för födosök. Arten hackar ut ett nytt bohål varje år för häckning i döende eller döda träd. Arten har ett förhållandevis stort revir. För häckning krävs vanligtvis uppemot cirka 200 hektar varav 40 hektar bör vara äldre lövskog. Ett häckande par uppehåller sig i samma revir ofta livet ut. Under vintertid sker födosöket inom en uppemot 700 hektar stort område där även barrskogsmiljöer utnyttjas i högre grad. Till följd av bristande livsmiljöer minskar populationsstorleken och arten är nationellt rödlistad som nära hotad (NT). Minskningstakten har uppgått till cirka 25 % de senaste 15 åren och en fortsatt minskning förväntas ske. Hotbilden inkluderar avverkning av lövskogsmiljöer, i synnerhet äldre och döda lövträd.

Förekomst i anslutning till detaljplanområdet

Inga tidigare fynd finns inom detaljplanområdet, men ett fynd i det direkta närområdet gjordes 2014. Sparrmansbacke ter sig dock vara lämpligt för födosök på grund av inslaget av större lövträd: lönn, ek, en död asp och en högstubbe av ek. Det bedöms däremot inte vara av tillräcklig kvalitet för häckning.

Inom det större planprogramområdet har häckning av mindre hackspett noterats under 2023 och 2024, cirka 550 – 650 meter sydost och ost-nordost från detaljplanområdet Sparrmansbacke. I övrigt har arten rapporterats sporadiskt nästan årligen sedan 2006 spritt inom planprogramområdet vilket tyder på en regelbunden förekomst, och den utnyttjar troligtvis Sparrmansbacke för födosök inom sitt revir. Arten förekommer även Nackareservatet öster om planprogramområdet, där ytterligare regelbundna observationer rapporterats. De individer med revir inom planprogramområdet utnyttjar troligtvis Nackareservatet i synnerhet under vintertid då födosöksarean är större. Nackareservatet har ett lövdominerat kantområde, men blir mer barrdominerat djupare in i skogen. Habitatkraven för mindre hackspett tyder därför på att lövinslaget i Hammarbyhöjden behövs för att upprätthålla artens förekomst i området.

Förekomst i det omgivande landskapet

Den nationella populationen bedöms bestå av cirka 6700 häckande par. Beräkningar från 2012 tydde på att cirka 3 % av landets population av mindre hackspett förekommer i Stockholms län.

Fynd har gjorts över hela Stockholm stad och överstiger 4000 rapporter på Artportalen. Även häckning har noterats på flera platser. Med undantag för de tätast bebyggda stadsdelarna, förekommer inslag av lövträd genom hela Stockholm stad och äldre lövträd har sannolikt sparats inom bland annat parker. Utöver att döda träd kan vara en bristvara finns alltså lämpliga livsmiljöer för mindre hackspett i det omgivande landskapet.

Påverkan till följd av planen

Träddominerade miljöer inom planprogramområdet uppgår till cirka 107 hektar (utav cirka 67 % lövdominerat), vilket är av lämplig storlek för mindre hackspettens revir. Den planerade exploateringen av Sparrmansbacke medför en minskning av uppemot 0,4 hektar av trädmiljöerna. Påverkan skulle främst komma till följd av röjning av äldre lövträd och död ved

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 16 av 22

vilka utnyttjas för födosök. Sparrmansbacke bedöms inte vara av tillräcklig kvalitet för häckning av mindre hackspett.

Den arealförlust av födosökmiljö detaljplanen Sparrmansbacke skulle innebära är alltså förhållandevis liten jämfört med den totala utnyttjade arealen för reviret. Genomförandet av den planerade exploateringen bedöms därför inte ha en större inverkan på mindre hackspetts förekomst i området, med avseende på exploateringens ringa storlek, den fortsatta tillgången på livsmiljöer i närområdet samt brist på rapporterad användning av detaljplanområdet.

I sammanhanget är det däremot av vikt att poängtera att samtliga påbörjade planeringsarbeten inom planprogramområdet innebär i nuläget en förväntad minskning av trädarealer på cirka 15 hektar. Alla exploateringarna bör bedömas separat, men behöver tas i åtanke vid enskilda utredningar med avseende på mindre hackspetts förekomst i området. Den sammanvägda exploateringen kommer att innebära en reduktion av mindre hackspetts livsmiljöer, medan exploateringen av Sparrmansbacke endast bedöms ha en liten inverkan. Därav behöver det vidare utredas huruvida ytterligare exploateringar inom planprogramområdet kan påverka bland annat mindre hackspett, och huruvida de exploateringarna skulle vara förenliga med 4 § artskyddsförordningen.

Detaljplanen för Sparrmansbacke bedöms inte påverka artens häckning, utan medföra en störning till följd av minskande av födosökareal. Exploateringens ringa storlek tillsammans med övrig tillgång på födosöksarealer i närområdet innebär att denna minskning inte kommer att påverka mindre hackspetts förekomst lokalt, och därmed inte försvåra återupprättandet av en tillfredsställande populationsnivå. Utifrån exploateringens ringa påverkan och detaljplaneområdets bristande betydelse för mindre hackspett bedöms ändå KEF upprätthålls med avseende på mindre hackspetts livsmiljöer. Sammanvägningen av samtliga påbörjade detaljplanarbeten i närområdet bedöms leda till en viss negativ inverkan på KEF med avseende på mindre hackspetts livsmiljöer.

Skata *Pica pica*

Ekologi

Skatan är en stannfågel vilken förekommer i hela landet. Anlägger stora risbon av kvistar i träd vilka gärna återanvänds. Arten är opportunistisk och flexibel vilket innebär att den lätt kan leva intill människan. Skatan är klassad både nationellt och globalt som livskraftig (LC), däremot har den svenska populationen uppvisat en minskning på 13 % sedan 2003.

Förekomst i anslutning till detaljplanområdet

Under inventeringen utförd av Väg & Miljö under 2024 framkom det att skata häckar i ett risbo som står i gränsen på detaljplanområdet. Inga tidigare rapporter finns, vilket troligtvis beror på artens allmänna förekomst och därmed ringa intresse för rapportering.

Förekomst i det omgivande landskapet

Inga tidigare rapporter har gjorts för det större programområdet. Däremot antas skata allmänt förkomma och kunna häcka i hela närområdet där det finns träd. I Stockholms stad finns strax under 24 000 fynd av skata rapporterade.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 17 av 22

Påverkan till följd av planen

Skatan bedöms i huvudsak utnyttja delar av detaljplanområdet för häckning i risboet, men även för födosök både i naturmiljöerna och vid gatukanterna. Anledningen till att skatpopulationen börjat minska är ännu okänd, men ingen koppling till boplagsbrist har gjorts. I och med att en del naturmiljöer planeras att sparas samt den goda tillgången på livsmiljöer i närområdet bedöms inte skatan påverkas långsiktigt negativt av exploateringen. Exploateringen innebär endast en tillfällig försämring på lokal eller individnivå. Därav bedöms inte KEF negativt påverkas av detaljplanen. Väg & Miljö kan däremot rekommendera låta trädet med risbo få stå kvar, vilket bevarar häckmöjligheterna och gynnar arten.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 18 av 22

6. ÖVERGRIPANDE OCH ARTSPECIFIK PÅVERKAN

6.1 Aktuellt lagrum

Utifrån områdets karaktär, de planerade åtgärderna och de bedömda arternas ekologi bedöms förbuden i punkt 2 och punkt 4 av 4 § artskyddsförordningen vara relevanta i ärendet.

Samtliga arter upptagna i denna artskyddsutredning uppvisar en kort- eller långsiktig negativ populationstrend, är nationellt rödlistade och/eller prioriteras inom skogsvårdslagen. Enligt artskyddsförordningens förordningsmotiv innebär detta att populationsnivåerna inte kan anses vara tillfredsställande.

I praktiken och artskyddsutredningens sammanhang innebär den avsiktlighet som nämns i 4 § artskyddsförordningen att verksamhetsutövaren är medveten om att en exploaterings påverkan kan innebära att tillfredsställande populationsnivåer inte bibehålls eller återupprättas, men ändå genomför åtgärden.

6.2 Punkt 2, 4 § artskyddsförordningen

Punkt 2, 4 § i artskyddsförordningen gäller förbud mot att med avsikt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon. Stycket syftar inte till ett individskydd, utan till att undvika ett försvårande av bibehållandet eller återupprättandet av en tillfredsställande populationsnivå lokalt, regionalt och nationellt sett.

Arterna **björktrast** och **skata** bedöms kunna påverkas negativt i och med dessa kan häcka i trädmiljöerna i eller i nära anslutning till de delar av planområdet som avses exploateras. Mindre hackspett bedöms inte utnyttja detaljplanområdet, och detaljplanområdet bedöms inte vara av tillräcklig kvalitet, för häckning, och därav är punkt 2 inte aktuell för arten.

Dessa arter anses inte uppnå en tillfredsställande populationsnivå. Minskningssakerna är ännu inte kartlagda, men brist på boplats ter sig inte vara en anledning. Därav bör inte exploaterings påverkan på häckmiljöerna, i och med dess ringa utsträckning, utgöra ett hinder av att återupprätta populationsnivåerna. Arterna kommer även fortsatt ha allmän förekomst och tillgång på häckmiljöer i närområdet. Bedömningen har gjorts att exploateringen endast innebär en kortsiktig negativ effekt på individnivå.

Utifrån bedömningen att björktrasts, mindre hackspetts och skatas populationsnivåer bibehålls eller ej försämras på lokal, regional eller biogeografisk nivå utlöses ej förbuden i 2, 4 § artskyddsförordningen.

Väg & Miljö rekommenderar däremot att förlägga arbetet utanför den huvudsakliga häckperioden, samt att spara tallen med risbo och undvika skador på boet, för att minska tillfälliga negativa effekter till följd av exploateringen.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 19 av 22

6.3 Punkt 4, 4 § artskyddsförordningen

Punkt 4, 4 § artskyddsförordningen gäller förbud mot att med avsikt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid. Eftersom punkt 4 avser åtgärder som sker med avsikt krävs viss hänsyn för att undvika konflikt med förordningen.

Den fjärde punkten ska enligt förordningsmotivet tolkas i ljuset av att medlemsstaterna enligt artikel 4.4, andra meningen i fågeldirektivet även utanför sådana skyddsområden som utpekats enligt direktivet ska "sträva efter att undvika förorening och försämring av livsmiljöer". Som stöd för tolkning av punkt 4 används också EU-kommissionens vägledningsdokument om artikel 6 habitatdirektivet. Där framgår att störning kan förekomma till exempel i form av ljud eller ljus, men den behöver inte fysiskt påverka arten direkt utan kan ge indirekta effekter.

Förbudet är aktuellt eftersom **björktrast, mindre hackspett och skata** i varierande grad bedöms kunna nyttja detaljplanområdets trädmiljöer.

I det aktuella fallet kan åtgärderna i detaljplanen innebära en direkt störning av de berörda arterna genom en försämring av livsmiljö, eller som en indirekt störning under arbetets gång genom buller, trafik, och ökad mänsklig aktivitet. Den nuvarande omfattningen av detaljplanen medför att cirka 0,4 hektar naturmiljön kommer att försvinna, men oavsett storlek innebär det ofrånkomligt en påverkan på de fågelarter som utnyttjar området. Förbuden som avses i punkt 4, 4 § artskyddsförordningen utlöses dock endast om påverkan innebär en försämring av den kontinuerliga ekologiska funktionen (KEF) till den grad att bibehållandet eller återupprättandet av de berörda arternas populationsnivåer försvåras eller försämras. Lämpliga livsmiljöer återfinns, och utnyttjas, i nära anslutning till detaljplanområdet samt i det större planprogramområdet, och den aktuella exploateringen är av ringa storlek. Försämring av livsmiljöer är en hotbild för mindre hackspett, medan björktrast och skata är mycket mer flexibla i val av habitat. I och med mindre hackspetts tillgång på livsmiljöer i närområdet och exploateringens ringa storlek är förlusten av habitat mycket liten och bedöms inte ha någon inverkan på artens revir och därmed inte på dess lokala förekomst. För samtliga arter har bedömningen gjorts att de lokala populationerna inte påverkas negativt till den grad att störningen medför att förbuden i punkt 4, 4 § artskyddsförordningen utlöses.

Utifrån bedömningen att björktrasts, mindre hackspetts och skatas populationsnivåer bibehålls eller ej försämras på lokal, regional eller nationell nivå kan planen anses vara förenlig med punkt 4, 4 § artskyddsförordningen.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 20 av 22

7. SLUTGILTIG BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER

I sammanfattning görs följande bedömning:

- Störningen på häckande eller misstänkt häckande fåglar inom detaljplanområdet är småskalig och tillfällig och bedöms inte påverka de ingående fågelarternas förekomst på lokal, regional eller nationell nivå. Därmed aktualiseras inte förbuden i punkt 2, 4 § artskyddsförordningen.
- Planen bedöms medföra en mindre störning genom försämringar eller reduceringar av de berörda fågelarternas livsmiljöer. Bibehållandet eller återupprättandet av populationsnivåerna för de ingående arterna på lokal, regional eller biogeografisk nivå riskeras dock inte att påverkas negativt med hänsyn till exploaterings ringa storlek och mängden närliggande områden med likvärdiga livsmiljöer. Förbuden i punkt 4, 4 § artskyddsförordningen aktualiseras därför inte.
- Generella hänsynsåtgärder för att främja de ingående fågelarternas populationsnivåer samt minska störningen och påverkan till följd av detaljplanens exploatering inkluderar:
  - Förlägga arbete störande arbete som riskerar att förstöra bon eller boets funktion, samt sådant arbete som innebär ianspråktagande av befintlig naturmark till perioden september-mars, utanför den huvudsakliga häckperioden.
  - I möjligaste mån bevara träd och strukturer vilka kan utgöra lämpliga miljöer för födosök och boplatser. Detta inkluderar äldre lövträd och död ved. I området finns en större lönn, ek med döda grenar och en död asp vilka är relevanta.
  - Tallen med ett befintligt risbo i utkanten av det nordöstra delen av detaljplanområdet bör lämnas orört.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 21 av 22

8. REFERENSER

ArtDatabanken, 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Artportalen, 2024. Sökning med polygon inom området efter tidigare observerade fåglar.
Sökperiod 2000-01-01 till 2024-10-11, <http://www.artportalen.se>.

Artskyddsförordningen, 2007:845.

BirdLife Sverige, 2019. SOF-Birdlife förslag till Artvis vägledning: Mindre hackspett.
https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2019/01/Mindre_hackspett_SOF-Birdlife-2_Sven-G-Nilsson.pdf.

BirdLife Sverige, 2019. Bilaga – Antal och förekomst av Mindre hackspett.
<https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2019/01/Bilaga-Mindre-hackspett.pdf>.

Green, M., Haas, F. & Lindström, A., 2022. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling.
Årsrapport för 2022. Rapport, Biologiska institutionen, Lunds universitet.

Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen, 2024. Gemensamma riktlinjer för handläggning av
artskyddsärenden i skogsbruket. Version 2.1. 2024-06-20.
<https://www.naturvardsverket.se/49ed9a/globalassets/amnen/arter-artskydd/dokument/2024-07-03-riktlinjer-for-handlaggning-av-artskyddsarenden-i-skogsbruket.pdf>.

Regeringskansliet, 2022. Förordningsmotiv om ändring i artskyddsförordningen (2007:845),
Fm 2022:5.

Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till skogsvårdslagen, SKSFS 2011:7.

Skogsstyrelsen, 2016. Vägledning för hänsyn till fåglar: Mindre hackspett.
<https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2019/01/Mindre-hackspett-vagledning-hansyn.pdf>.

Skogsstyrelsen, 2022. Föreskrifter om ändring i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
(SKSFS 2011:7) till skogsvårdslagen, SKSFS 2022:1.

Stockholms stadsbyggnadskontor. Bygg- och plantjänsten.
<https://etjanster.stockholm.se/Byggochplantjansten/start>. Åtkomst 2024-10-22.

Svensk Fågeltaxering & BirdLife Sverige, 2024. Sveriges Fåglar 2023.

Väg & Miljö, 2024. Fågelinventering, Sparrmansbacke, Stockholm 2024

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Artskyddsutredning fåglar Sparrmansbacke, Stockholm 2024	2025-01-24	Sida 22 av 22